

ЧЛ.-КОР. ПРОФ. Д-Р ТОДОР АПОСТОЛОВ БОЯДЖИЕВ В СПОМЕНИ НА КОЛЕГИ

АННА ЧОЛЕВА-ДИМИТРОВА, ВАСИЛ Г. РАЙНОВ

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

ПРИ БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

annacholeva@gmail.com, rainovv@abv.bg

CORRESPONDING MEMBER PROF. DR. TODOR APOSTOLOV BOYADZHIIEV IN THE MEMORIES OF HIS COLLEAGUES

ANNA CHOLEVA-DIMITROVA, VASIL G. RAYNOV

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES

annacholeva@gmail.com, rainovv@abv.bg

Преди година българската езиковедска наука загуби един от най-значимите си представители – видния български учен езиковед Тодор Бояджиев, професор в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и член-кореспондент на БАН. Това е и поводът днес още веднъж да си спомним за него.

Той е роден на 11 ноември 1931 г. в Ивайловград, в семейството на бежанци от Беломорска Тракия. След като завършва българска филология в Софийския държавен университет (1955), Т. Бояджиев се връща в родния си град като учител по български език, а тракийските говори стават обект на неговите научни изследвания. Към университетска кариера го насочват неговите преподаватели, сред които са проф. Кирил Мирчев, проф. Стойко Стойков и проф. Любомир Андрейчин. През 1960 г. той е асистент в Катедрата по български език на Софийския университет.

Специализира в Прага (1967–1968). Защищава докторат на тема „Говорът на с. Съчанли, Гюмюрджинско“, с научен ръководител проф. Стойко Стойков. Това изследване, както и трудовете му „Говорът на тракийските преселници в с. Орешак“ и „Български говори в Западна (Беломорска) и Източна (Одринска) Тракия“ го утвърждават като най-добрия познавач на тракийските говори.

През 1989 г. е избран за член-кореспондент на БАН.

Професионалната му биография включва дългогодишна преподавателска работа по съвременен български книжовен език, българска диалектология и езикова култура в университетите в София, Шумен, Велико Търново, Пловдив, в Москва и Хамбург.

Той е утвърден автор на университетски учебници, сборници и помагала, на учебници по български език за българското училище и дългогодишен главен редактор на сп. „Български език и литература“.

Проф. Бояджиев е ръководител на катедра, зам.-декан и декан, ръководител на Лабораторията по експериментална фонетика и на Архива по диалектология в Софийския университет.

Специално трябва да отбележим годините, в които е директор на Института за български език при БАН (1989–1992). Началото на неговото управление на Института съвпада с началото на демократичните промени в България. В тези сложни, преходни, кръстопътни години той се доказва като един мъдър ръководител. А в края на мандата му, през 1992 г., Институтът чества 50-годишния си юбилей. Чл.-кор. Т. Бояджиев отбелязва в словото си, че „от структурата и щата на Института се вижда, че той се е разширявал, преустройвал и развивал, за да се оформи като един от големите научноизследователски институти на БАН, като най-големия и най-важния център за изучаване проблемите на българския език и на неговата история у нас. По своя път Институтът е успял да натрупа значителен опит и е регистрирал големи резултати в своята дейност, които представляват ценен научен принос в българската езиковедска наука и практика.“ (Бояджиев/Boyardzhiev 1992: 72; Балтова, Мурдаров/Baltova, Murdarov 2002: 36). Макар да е директор само един мандат, проф. Бояджиев оставя ярка следа в управлението на ИБЕ. Изключително подкрепящ, особено младите учени, добронамерен, отзивчив, толерантен, широко скроен учен. Като ръководител на Секцията за етнолингвистика и ономастика той остави спомена за един голям изследовател и човек.

Един от следващите дългогодишни директори на ИБЕ, проф. В. Райнов, си спомня за големия учен диалектолог, с когото е имал дългогодишно познанство и приятелство: „През годините от негов студент в упражненията по практическа граматика и диалектология до срещата ни в Карловия университет в Прага не беше изминало много време. Седяхме заедно в асистентските семинари на професорите Скаличка, Белич и Ромпортл и споделяхме съждения и мисли, свързани с типологията, промените на езика и мястото на съвременните езикови теории във всекидневния говор и в нормативните граматиките. Тогава ми разказа как е бил определен да помага на проф. Балан в дните му и в научното му битие – там, в неговия дом, срещу източната врата на университетския двор. Какво е научил от него, как Балан се устроил в дните си, чел и писал някои от последните си трудове. Помолих го да напише свои спомени, после – след 15–20 години му припомним. Проф. Бояджиев работи активно и системно, раздавайки се и поощрявайки младите колеги, но намери време и сили да остави фундаментални описания и атласи. Средахме се често като членове на различни защиты и форуми – последно във ВАК. Винаги толерантен и усмихнат, далеч от преписните и злобата на деня“.

Чл.-кор. Т. Бояджиев има голям принос за изграждането и укрепването на Висшия педагогически институт в Шумен, където работи от 1977 г. Ръководител е на Катедрата по български език там. В периода 1979–1983 г. е зам.-ректор, а от 1983 г. до 1986 г. и ректор на Университета.

Умира на 4 октомври 2022 година.

Заради научните му приноси професор Бояджиев е избран за член на Международната комисия по фонетика и фонология на славянските езици (1981) и за председател на българската секция към Международния комитет на славистите. Носител е на държавни ордени и отличия. През 2001 г. е удостоен с титлата *Почетен доктор на Шуменския университет*, а Общинският съвет го удостоява със званието *Почетен гражданин на град Шумен*.

Светла да е паметта за големия езиковед!

ЛИТЕРАТУРА

- Балтова, Мурдаров 2002: *Балтова, Ю., В. Мурдаров*. Институт за български език (1942–2002). Ю. Балтова, В. Мурдаров, Й. Начевски, С. Павлова (съст.). София, АИ „Марин Дринов“.
- Бояджиев 1992: *Бояджиев, Т.* Петдесет години Институт за български език. – *Списание на БАН*, XXXVIII, № 3, с. 68–74.
[https://bg.wikipedia.org/wiki/Тодор_Бояджиев_\(езиковед\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Тодор_Бояджиев_(езиковед))

REFERENCES

- Baltova, Murdarov 2002: *Baltova, Yu., V. Murdarov*. Institut za balgarski ezik (1942–2002). Yu. Baltova, V. Murdarov, Y. Nachevski, S. Pavlova (sast.). So-fia, AI „Marin Drinov“.
- Boyadzhiev 1992: *Boyadzhiev, T.* Petdeset godini Institut za balgarski ezik. – *Spi-sanie na BAN*, HHHVIII, N 3, s. 68–74.
[https://bg.wikipedia.org/wiki/Todor_Boyadzhiev_\(ezikoved\)](https://bg.wikipedia.org/wiki/Todor_Boyadzhiev_(ezikoved))

✉ Проф. д.ф.н. Анна Чолева-Димитрова,

✉ Проф. д.н. Васил Г. Райнов

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“

при Българската академия на науките

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

✉ Prof. Anna Choleva-Dmitrova, DSc

✉ Prof. Vasil G. Raynov, DSc

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria